

Hogeschool Arnhem en Nijmegen

HBO Bachelor Toegepaste Psychologie

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande *hbo-bachelor* opleiding Toegepaste Psychologie van Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN). De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van HAN is samengesteld en het panel is voorafgaand aan de visitatie is goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2012 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 5 en 6 november 2012.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer prof. dr. J.M. Pieters, (voorzitter, domeindeskundige)

De heer drs. F. Visscher (domeindeskundige)

De heer drs. L.H. Langenberg MHA (domeindeskundige)

Mevrouw S. de Bakker (studentlid)

Mevrouw ir. M. Dekker-Joziasse, senior auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

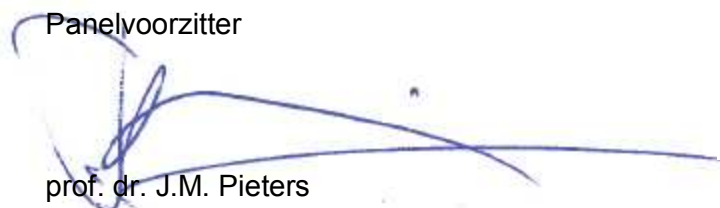
Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2012*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 11 december 2012

Panelvoorzitter

prof. dr. J.M. Pieters

Panelsecretaris

mw. ir. M. Dekker-Joziasse

Samenvatting

Wat beoogt de opleiding? (standaard 1, eindkwalificaties)

De opleiding Toegepaste Psychologie leidt beroepsbeoefenaren op die in staat zijn om menselijk gedrag te analyseren en interpreteren. De Toegepast Psycholoog beschikt over kennis en inzichten om psychopathologische symptomen te herkennen en te onderscheiden van gezond gedrag en draagt bij aan het effectiever maken van menselijk gedrag. Dit doet de TP'er in samenwerkingsverbanden met aanverwante disciplines. De TP'er kan praktijkgericht psychologisch onderzoek in organisaties uitvoeren en daarmee een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied.

De opleiding hanteert een duidelijk uitgewerkte set competenties met bijbehorende beroepstaken. Deze sluiten aan op het landelijk TP-profiel en de internationale standaard BPS¹. De opleiding profileert zich richting zorg en arbeid, met aandacht voor de klinische GZ-zorg. Daarmee is de opleiding onderscheidend van andere TP-opleidingen. De profilering is gevalideerd door de werkveldadviescommissie en is voor alle betrokkenen helder via het opleidingsprofiel en de uitgewerkte competenties. Het panel is van mening dat de opleiding zich goed laat voeren en leiden door ontwikkelingen, trends in het vakgebied en de beroepspraktijk.

Het panel beoordeelt standaard 1 als goed.

Hoe realiseert de opleiding dit? (standaard 2, onderwijsleeromgeving)

Het panel constateert dat de opleiding, na de sterke groei in de startfase, nog bezig is met verdere ontwikkeling qua onderwijsopzet en -inhoud, qua personele bezetting en qua interne taakdifferentiatie en communicatie. Dit zijn processen die niet ongebruikelijk zijn in een groeiende opleiding. Nu de eerste studenten de afstudeerfase (hebben) doorlopen wordt ook de eindfase van de opleiding geëvalueerd en bijgesteld (zie standaard 3).

Het panel is van mening dat het basisprogramma een goede basis biedt qua kennis en kunde. De focus op arbeidspsychologie en klinische psychologie² is herkenbaar in het programma. Studenten kunnen hun profiel daarop inrichten met keuzeruimte tijdens stage, minor en afstuderen.

De programma-samenhang is, met de doorvertaling van de competenties en beroepstaken naar de inhoud van de onderwijsseenheden, helder voor alle betrokkenen. Dit biedt studenten een rode draad. De specifieke aandacht voor de domeinen zorg en arbeid is goed herkenbaar in het onderwijs. De ambities en intenties van de opleiding zijn daarin helder. De onderzoeksleerlijn in de eindfase kan verder worden ontwikkeld op basis van de eerste afstudeerervaringen.

Randvoorwaardelijk moeten nog een aantal stappen worden gezet, zoals bijvoorbeeld de samenwerking met lectoraten en de ontwikkeling van minder arbeidsintensieve toetsvormen in de eindfase (vergelijk standaard 3).

---

¹ BPS: British Psychological Society

² Tot studiejaar 2012-2013 benoemd als klinische zorgpsychologie

Het panel constateert dat de opleiding beschikt over een kwalitatief goed docententeam en ruim voldoende voorzieningen om het onderwijsprogramma te verzorgen. Met de verdere groei van de studentenaantallen is er nog ruimte tot uitbreiding in kwantitatieve en kwalitatieve zin. Het panel is van mening dat het programma in de eindfase nog in ontwikkeling is en in de komende jaren steviger kan worden neergezet met de pas ingevoerde onderzoeksleerlijn (vergelijk standaard 3).

*Het panel beoordeelt standaard 2 als **voldoende**.*

Worden de doelstellingen behaald? (standaard 3, toetsing en gerealiseerd niveau)

Het panel constateert dat in de nog jonge opleiding zowel het toetssysteem als de afstudeerfase in ontwikkeling is. De opleiding trekt duidelijk lering uit de ervaringen van de eerste cohorten studenten en de eerste lichting afstudeerders. Het onderwijsprogramma en de toetsing zijn geregeld geëvalueerd en bijgesteld.

Studenten worden met een mix van toetsvormen stevig individueel getoetst. De competenties en gedragsindicatoren hebben daarbij een centrale rol. De examencommissie heeft een bepalende rol in de borging van de toetskwaliteit en het eindniveau. Toetsen worden op validiteit en betrouwbaarheid gecontroleerd. Met de sterk groeiende opleiding zal de komende jaren met grotere groepen studenten meer aandacht nodig zijn voor de afstemming tussen docenten en examinatoren bij toetsing. De wijze van invullen van beoordelingsformulieren, de cesuur en de wijze waarop feedback aan de student wordt gegeven zijn daarbij centrale aandachtspunten. Bij de borging van de eindfase kan de examencommissie de check op kwaliteit meer direct laten plaatsvinden door steekproeven te nemen van de eindtoetsingsproducten.

Wat betreft de afstudeeropdrachtwerkstukken ziet het panel nog wisselende kwaliteit. De opleiding kan daar meer sturen op de gewenste aanpak, inhoud en kwaliteit van de onderzoeken. Bij de beoordeling en begeleiding kan meer worden afgestemd tussen docenten.

Concluderend kan gesteld worden dat het panel van mening is dat met de brede individuele toetsing (kennis, portfolio en afstudeeronderzoek) studenten op alle competenties worden getoetst. Gezien de groei van de opleiding adviseert het panel om het overleg en de afstemming tussen docenten in de eindbeoordeling concreet en meer structureel vorm te geven, zodat in de toekomst het beoordelingsproces, de cesuur en de uiteindelijk beoordeling transparant, valide en betrouwbaar ingericht zijn.

Het panel verwacht dat de actieve houding die de opleiding ten toon heeft gespreid bij de ontwikkeling van het curriculum de komende jaren zijn doorwerking krijgt bij de verdere ontwikkeling van de toetsing en afstudeerfase.

*Het panel beoordeelt standaard 3 als **voldoende**.*

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	9
2	Beoordeling	11
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	11
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	13
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	20
3	Eindoordeel over de opleiding	27
4	Aanbevelingen	29
5	Bijlagen	31
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	33
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	35
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	37
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	43
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	45
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	49
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	51

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Toegepaste Psychologie
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34507
3. Oriëntatie en niveau	hbo; bachelor
4. Aantal studiepunten	240 EC
5. Afstudeerrichting(en)	n.v.t.
6. Variant	Voltijd
7. Locatie	Nijmegen
8. AD-programma*	n.v.t.
9. Registratienummer AD in CROHO	Voltijd
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 14 februari 2007 Besluit NVAO: 20 maart 2007
11. Code of conduct	Sinds 30 mei 2006

*) Associate Degree, indien van toepassing

Administratieve gegevens van de instelling

12. Naam instelling	Hogeschool Arnhem en Nijmegen
13. Status instelling	Bekostigd
14. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	aangevraagd

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

1. In- door- en uitstroomgegevens van – zo mogelijk – de laatste zes cohorten

1.1 Inschrijvingen						
Ingeschreven	Studiejaar	2008	2009	2010	2011	2012
Voltijd		66	134	206	300	365

1.2 Instroom*						
Ingestroomd	Studiejaar	2008	2009	2010	2011	2012
Voltijd		66	102	124	147	150

* de opleiding heeft een numerus fixus voor de instroom die met een groei van 25 studenten per jaar is uitgegroeid naar 150 studenten per jaar.

2.1 Rendement propedeuse na 2 jaar				
Cohort: instroom propedeuse eerste keer HO				
Rendement	Cohortjaar	2008	2009	2010
Voltijd		41,3%	54,5%	onbekend

2.2 Rendement propedeuse na 2 jaar				
Cohort: instroom propedeuse				
Rendement	Cohortjaar	2008	2009	2010
Voltijd		48,5%	59,4%	65,9%

3. Rendement en Studieduur afgestudeerden		Nog niet bekend, cohort nog niet afgerond		
4. Studieduur uitvallers		Nog niet bekend, cohort nog niet afgerond		
Studiemaanden	Studiejaar	2008	2009	2010
Voltijd		9,3	12,3	13,2

2. gerealiseerde docent-studentratio

Per 1 september 2012 is de gerealiseerde docent-student ratio: 1:24. Daarnaast is er 1,25 fte beschikbaar voor inhuur van derden, zoals externe gastdocenten, acteurs, onderwijsontwikkelaars en toetsontwikkelaars.

3. gemiddeld aantal contacturen³ per fase van de studie (een fase kan bijvoorbeeld aangegeven worden in reguliere studiejaar, de stage en de afstudeerperiode).

Leerjaar	Geprogrammeerde Contacttijd
Propedeuse	14,5 uur/onderwijsweek
Jaar 2	14,5 uur/onderwijsweek
Jaar 3 (stagejaar)	40 uur op jaarbasis
Jaar 4 (afstudeertraject)	5,8 uur/onderwijsweek

Vorige visitatie:

In februari 2007 heeft de opleiding de Toets Nieuwe Opleiding doorlopen en is goedgekeurd door de NVAO.

Aandachtspunten waren:

- het gebruik van Engelstalige literatuur;
- de mogelijke samenwerking met de Radboud Universiteit op het gebied van onderzoek;
- de weergave van de relatie tussen beroepstaken, studiejaar en kenniseenheden;
- de balans qua studielast in de hoofdfase tussen de behandeling van de body of knowledge en de uren die nodig zijn voor stageperioden;
- duidelijke weergave van keuzeruimte voor studenten;
- de begeleiding van studenten tijdens de stages;
- duidelijke omschrijving van streefdoelen.

³ De opleiding hanteert als definitie voor 'contactuur': geprogrammeerde contacttijd in klokuren waarbij de docent fysiek aanwezig is. In het studiejaar 2012-2013 is deze definitie bijgesteld conform het HAN Instellingsplan: geprogrammeerde contacttijd in klokuren *per week* waarbij de docent fysiek aanwezig is

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De opleiding hanteert tien competenties die overeenkomen met het *landelijk opleidingsprofiel Toegepaste Psychologie (2009)*. Dit landelijk profiel is opgebouwd uit drie kerncompetenties (bijlage 1). Tijdens de start van de opleiding was er nog geen landelijk profiel en heeft de opleiding haar competenties gebaseerd op de tien domeincompetenties van het Instituut Social Studies van de hogeschool. Bij de tien opleidingscompetenties zijn zes beroepstaken geformuleerd die de student ondersteunen bij het ontwikkelen van de competenties. De beroepstaken zijn opgesteld in overleg met de Werkveldadviescommissie (WAC). Met de komst van het landelijk profiel heeft de opleiding een vergelijking gemaakt en geconstateerd dat de opleidingscompetenties aansluiten bij de landelijke competenties. Het landelijk profiel wordt gedekt door de opleidingscompetenties 1, 2, 3, 9 en 10. De overige geven de specifieke profilering weer, conform de beleidslijnen van het Instituut Social Studies. Door competentiegericht op te leiden, worden kennis, vaardigheden en attitude geïntegreerd in authentieke situaties aangeboden. Zo wordt aangesloten bij situaties uit de beroepspraktijk. In het opleidingsprofiel is de samenhang duidelijk uitgewerkt tussen de competenties, de beroepstaken en de Dublin descriptoren voor het bachelorniveau. Voor docenten en studenten zijn de competenties duidelijk. Het overzicht van competenties en beroepstaken (de gele kaart) geeft een handzame leidraad voor het onderwijs. Het is een helder referentiekader voor de te bereiken competenties en beroepstaken.

Basiskennis en vaardigheden zijn vastgelegd in de door de opleiding gemaakte Body of Knowledge and Skills (BOKS). Deze is gebaseerd op de voorgeschreven theorieën en vaardigheden van de internationaal geaccepteerde standaard van de British Psychological Society (BPS). Daarbij is voor Toegepaste Psychologie een vertaalslag gemaakt naar het toegepaste karakter, in tegenstelling tot de wetenschappelijke basis van het BPS. Zo worden onderzoeksvaardigheden geduid als de vaardigheden voor het uitvoeren van onderzoek dat ondersteunend is aan de beroepspraktijk. Naast de inhoudelijke competenties wordt in de opleiding ook aandacht gegeven aan leervermogen en ontwikkelvaardigheden. Uit het opleidingsprofiel blijkt dat de opleiding zich richt op de zorgsector (GGZ) en de arbeidssector. Daarmee onderscheidt de opleiding zich van andere TP-opleidingen.

Het panel heeft het TP-profiel besproken met betrokken docenten, studenten en vertegenwoordigers uit het werkveld en signaleert dat de opleiding een duidelijk beeld heeft waar zij staat en een brede opleiding aanbiedt. Uitgangspunt is dat de toegepaste psycholoog in staat is modellen, theorieën en vaardigheden uit de psychologie toe te passen bij het werken met cliënten. Binnen de klinische setting is er aandacht voor coaching, begeleiding en behandeling onder supervisie van GZ-psychologen. Behandeling (in vorm van training en empowerment) is daarbij beperkt tot kortdurende trajecten bij een eendimensionale problematiek onder toezicht van GZ-psychologen. De opleiding houdt zicht op actuele ontwikkelingen, bijvoorbeeld de aandacht voor empowerment, preventie, e-health, inzet in multidisciplinaire teams en de afstemming met aanpalende vakgebieden zoals maatschappelijk werk. De opleiding volgt deze ontwikkelingen en betreft daar de werkveldadviescommissie en lectoren (GGZ, arbeid en psychiatrie) bij. Zo is bijvoorbeeld de oorspronkelijke beroepstaak Casemanagement vervangen door de beroepstaak Onderzoek en Innovatie. Naar verwachting zal de in 2012 opgerichte Nederlandse Beroepsvereniging voor Toegepaste Psychologie betrokken worden bij verdere ontwikkeling van landelijke en opleidingskaders TP.

Internationalisering is geen prominent aandachtspunt aangezien de opleiding zich richt op de Nederlandse arbeidsmarkt. Op landelijk niveau is er samenwerking met Belgische opleidingen en wordt de BOKS verder ontwikkeld en gespiegeld aan internationale standaarden. De opleiding is in 2012 gestart met invoering van een internationale oriëntatie, waardoor studenten meer in aanraking zullen komen met interculturele en internationale aspecten van het beroep.

Overwegingen en conclusie

De opleiding hanteert een duidelijk uitgewerkte set competenties met bijbehorende beroepstaken. Deze sluiten aan op het landelijk TP-profiel en de internationale standaard BPS. De opleiding profileert zich richting zorg en arbeid met aandacht voor de GZ-zorg. Daarmee is de opleiding onderscheidend van andere TP-opleidingen. De profilering is gevalideerd door de werkveldadviescommissie en is voor alle betrokkenen helder via het opleidingsprofiel en de 'gele kaart'. Het panel is van mening dat de opleiding zich goed laat voeden en leiden door ontwikkelingen, trends in het vakgebied en de beroepspraktijk.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 2   Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Inhoud van het programma

-        relatie tussen de beoogde eindkwalificaties en de inhoud van het programma
In het *Opleidingsprofiel Toegepaste Psychologie* is in een matrixtabel aangegeven welke onderwijseenheden bijdragen aan welke competenties en beroepstaken (bijlage 2). Daarbij zijn de competenties uitgewerkt naar drie niveaus: hoofdfasebekwaam, afstudeerbekwaam en beroepsbekwaam. Dit is de leidraad voor de inhoud van het programma en voor de ontwikkeling van de toetsing. In modulebeschrijvingen wordt de relatie van de inhoud met de competenties en beroepstaken helder beschreven. In de eerste twee jaren worden de basistheorie en vaardigheden aangeboden voor alle sectoren waarin de TP'er werkzaam kan zijn. Daarnaast wordt via Coaching-on-the-job (COTJ) en via Studieloopbaanbegeleiding (SLB) gestuurd op het ontwikkelen van een reflectieve beroepshouding en zelfsturend vermogen. In het derde studiejaar volgt de student 1240 uur stage. In het vierde jaar volgt de keuze voor een minor (verdiepend of verbredend) en het afstudeertraject in de beroepspraktijk (vergelijk standaard 3 Gerealiseerde eindkwalificaties).

-   kennis en kunde

In de eerste twee studie jaren wordt in de leerlijn Basisvorming van de Psychologie een brede kennisbasis aangeboden voor inzetbaarheid in verschillende sectoren. Daarbij is er aandacht voor een stevige fundering van de wetenschappelijke basis van het psychologievakgebied. Thema's die aan de orde komen zijn: persoonlijkheid, intelligentie, ontwikkeling, sociale cognitie, perceptie en psychopathologie. Studenten krijgen basistheorieën en –modellen aangereikt die nodig zijn om als toegepast psycholoog verantwoord en onderbouwd te kunnen werken. Daarbij refereren studenten ook aan vakliteratuur en evidence based practice. Via keuzeonderdelen in het derde en vierde studiejaar van de stage, de minor en het afstuderen, kan de kennisbasis verder worden verbreed en/of verdiept. De student kan bijvoorbeeld kiezen voor de minoren: 'Tussen gevoel en verstand', 'Neurorevalidatie', 'Pijn', 'Werken in Gedwongen Kader', 'Intercultureel Werken', 'Leidinggeven aan professionals in zorg en welzijn' en 'Verslavingskunde'.

Het gebruik van wetenschappelijke vakliteratuur komt in iedere onderwijseenheid terug. Studenten zoeken zelf de gewenste informatie en gebruiken deze bij de verantwoording van hun aanpak en besluiten. De beroepsproducten die studenten ontwikkelen moeten onderbouwd zijn vanuit de literatuur met aandacht voor theorie en evidence based practice.

Naast theorievorming is er aandacht voor het aanleren van vaardigheden en de ontwikkeling van een professionele en lerende basishouding. Dit vindt plaats in werkcolleges, trainingen en tijdens coaching-on-the-job. In werkcolleges leren studenten via gerichte individuele of groepsopdrachten de opgedane kennis toe te passen in verschillende contexten en praktijkgerichte situaties. In trainingen worden via oefeningen, rollenspellen en andere

activiteiten de benodigde vaardigheden aangeleerd. Bij rollenspellen worden ook acteurs ingezet. In coaching-on-the-job staan beroepsopdrachten centraal, die studenten individueel of in groepen oplossen. De student is eigenaar van het vraagstuk, toont inhoudsdeskundigheid en laat zien dat hij/zij de transfer kan maken naar verschillende situaties. De docent treedt op als coach en niet als inhoudsdeskundige. De beroepspraktijk wordt in de eerste twee jaar voornamelijk binnenschools aangeleerd via praktijkgerichte opdrachten en simulaties en in de laatste twee jaar voornamelijk buitenschools via de stage en de afstudeeropdracht.

Het panel heeft het onderwijsmateriaal van de opleiding bestudeerd en besproken met docenten en studenten en constateert dat er een goede mix van kennis en kunde in het opleidingsprogramma is opgenomen. In het materiaal en de opdrachten is er goede aandacht voor actualiteiten en er is een stevige onderbouwing vanuit de wetenschappelijke literatuur en theorie. Studenten ervaren de kennistoetsen als zwaar. In de eerste jaren zijn de werkcolleges voor het verwerken van de theorie uitgebreid om studenten beter voor te bereiden.

Waar nodig worden thematieken aangepast overeenkomstig de ontwikkelingen in het beroepenveld. Het panel stelt dat de benodigde kennisbasis en ruimte voor professionele ontwikkeling ruim aanwezig is en dat er snel wordt ingespeeld op veranderingen. De opleiding heeft een open houding naar studenten, WAC en docenten bij het signaleren van verbetermogelijkheden. De jonge opleiding heeft een goede basis gelegd en is nog steeds in ontwikkeling. De recent ingevoerde leerlijn Onderzoek en Innovatie en het uitbouwen van de leerlijnen psychodiagnostiek en e-health zijn daar voorbeelden van. Studenten en docenten geven aan dat met de verstevigde onderzoeksleerlijn de onderzoeksvaardigheden door alle studie jaren heen duidelijker zijn aangebracht. Het panel heeft waardering voor de wijze waarop dit samen met het lectoraat wordt opgezet. De onderzoekende houding en het oefenen met vormen van onderzoek komt bij alle beroepstaken terug via bijvoorbeeld behoefte-onderzoek en deskresearch. Alumni en afstudeerders geven aan dat zij dit een duidelijke verbetering vinden. De effecten zullen de komende jaren hun doorwerking krijgen naar de afstudeerfase.

Beroepsvaardigheden en de ontwikkeling van professionele houding komen met name aan de orde tijdens buitenschoolse onderdelen. In het tweede studiejaar brengen studenten 120 uur op verschillende plekken in de praktijk door in het kader van kennismaking met de beroepspraktijk. In het derde studiejaar werkt de student gemiddeld vier dagen per week op een beroepsrelevante werkplek; deze wordt vooraf gekeurd door de opleiding volgens vaste criteria voor inhoudelijke diepgang en begeleiding. Ter voorbereiding stelt de student, in samenspraak met de stageorganisatie, een plan van aanpak op met daarin een schets van de werkzaamheden en de wijze waarop negen beroepscompetenties worden ontwikkeld op niveau 2 (afstudeerbekwaam). Studenten leren door de praktijkervaring kritisch te kijken naar het eigen handelen in de beroepspraktijk en een bijdrage te leveren aan het professionaliseren van de beroepspraktijk. Studenten werken tijdens stage aan praktijksituaties en/of gerichte opdrachten. Dit levert bewijsstukken op die ze verzamelen in het digitaal portfolio als bewijs voor het beheersen van de competentie(s). De student moet daarbij de theoretische achtergronden en gehanteerde literatuur duiden. De stage wordt

beoordeeld via een integrale toets, waarbij de negen competenties worden beoordeeld door een onafhankelijke examiner op basis van het portfolio en een gesprek met de student. Studenten worden begeleid (niet beoordeeld) door een praktijkbegeleider en de docent van COTJ. Daarnaast krijgen studenten in COTJ gerichte feedback van docent en medestudenten op hun functioneren in beroepssituaties.

Uit gesprekken met studenten en docenten blijkt dat studenten enthousiast zijn over de stages. Studenten leren als professional te werken binnen organisaties. Binnen COTJ en supervisie wordt de transferslag naar andere beroepsvelden getoetst. De lange stageperiode wordt gewaardeerd vanwege de mogelijkheid tot diepgang en het doorlopen van gehele onderzoeks-/behandelcyclus binnen een setting. Naast de stage volgen studenten gerichte lessen/colleges tijdens terugkomdagen en kunnen zij capita selecta volgen van gastsprekers. De feedback die studenten ontvangen tijdens de terugkomdagen, supervisie en COTJ helpt hen bij het opstellen van hun portfolio. Uit de gesprekken constateert het panel dat de stagebegeleiding nog meer uniform kan worden getrokken. Praktijkbegeleiders hebben niet allemaal de scholingsdag gevolgd. De contacten tussen stageorganisatie, student en docent zijn nog niet uitgekristalliseerd, ondanks dat de Praktijkhandleiding heldere procedures bevat.

Internationalisering is nog een aandachtspunt. Op diverse punten wordt wel aandacht gegeven aan bijvoorbeeld differentiatie in culturaliteit en de mogelijkheid tot het lopen van stages in het buitenland (15-20 van de studenten). Docenten hanteren Engelstalige leerboeken en literatuur. De opleiding heeft de wens deze activiteiten in de komende jaren uit te bouwen. In 2012-2013 wordt bijvoorbeeld een internationaliseringsweek georganiseerd met aandacht voor culturele aspecten.

Het panel is van mening dat het onderwijsprogramma een stevige basis heeft en studenten goede mogelijkheden biedt de kennis en kunde te ontwikkelen voor het beroep van toegepast psycholoog. De opleiding staat open voor signalen en ontwikkelingen en reageert daar adequaat op. De jonge opleiding is nog steeds in ontwikkeling, getuige de recente inbreng van de onderzoekslijn.

Vormgeving van het programma

- didactisch concept en werkvormen

Het didactisch concept is gebaseerd op het sociaal constructivisme, waarbij wordt gewerkt aan authentieke beroepssituaties in zowel onderwijs als toetsing. Er wordt gewerkt met activerende werkvormen en studenten leren te reflecteren op hun ontwikkeling als professional. Het onderwijs is sterk competentiegericht. Daarbij wordt een brede mix aan werkvormen ingezet, met veel aandacht voor het professioneel handelen: hoe een gesprek te voeren en hoe te coachen. Theoretische concepten uit de hoorcolleges worden verdiept en geconcretiseerd in de werkcolleges (oefenen met casuïstiek in verschillende contexten). Trainingen zijn gericht op het oefenen van professionele vaardigheden en geven en ontvangen van professionele feedback van docenten en medestudenten. In COTJ werken studenten in groepen aan beroepsopdrachten in een fictieve werkomgeving. Daarnaast is er individuele begeleiding tijdens SLB, de stage en het afstuderen.

Het panel heeft het onderwijsmateriaal bestudeerd en is van mening dat passende werkvormen worden gehanteerd waarbij er veel aandacht is voor het trainen van vaardigheden en er koppeling is van leerervaringen en praktijkervaring. Het onderwijs en de werkvormen zijn ondersteunend aan de uit te voeren beroepsopdrachten. Uit evaluaties blijkt dat studenten tevreden zijn over de werkvormen en de aandacht voor het ontwikkelen van een reflectieve houding.

De zelfverantwoordelijkheid van de student neemt duidelijk toe gedurende de studiejaar. De complexiteit van de lesstof, opdrachten en omgevingsfactoren wordt opgevoerd en de sturing door docenten neemt gaandeweg af. Studenten, afgestudeerden en het werkveld ervaren dit als goede voorbereiding op het werken in de praktijk.

Het panel constateert dat er duidelijke horizontale afstemming is door de wisselwerking tussen theorie en vaardigheden binnen iedere onderwijseenheid. Verticale afstemming is aangebracht met onderscheiden competentieniveaus en de inhoudelijke leerlijn Professionele Ontwikkeling. In COTJ leren studenten in een fictieve werkomgeving vraagstukken via een vaste systematiek op te lossen, waarbij zij wisselende rollen op zich nemen.

- begeleiding van studenten

In de Studieloopbaanbegeleiding (SLB) worden studenten gestimuleerd om te reflecteren op hun competentieontwikkeling en professionele ontwikkeling. Dit gebeurt in de eerste studiejaar via vast ingeroosterde individuele gesprekken en groepsbijeenkomsten met een vaste SLB-docent. Studenten werken dan aan gerichte opdrachten. In het derde en vierde jaar ligt het initiatief meer bij de student. Dan is de begeleiding gericht op het werken in de praktijk en wordt dan aangeboden vanuit COTJ en supervisiebijeenkomsten.

Binnen SLB wordt gewerkt via de vaste stappen van het metahandelen: verantwoorden, evalueren, reflecteren en transfer. Dit sluit aan bij het competentiegericht leren en werken. Daarmee wordt ook voorbereid op de integrale toets aan het einde van een niveau.

De SLB-docent volgt de studievoortgang van de student. Bij specifieke problematiek worden studenten doorverwezen naar de studieadviseur of hogeschooldecaan. Voor studenten met een beperking kan de studieadviseur bepalen welke aanvullende mogelijkheden er zijn qua begeleiding of specifieke voorzieningen. Voor studenten met een taalachterstand (Nederlands of Engels) is binnen het instituut een uitgebreid talenprogramma beschikbaar (extracurriculair).

Uit enquêtes en gesprekken blijkt dat studenten tevreden zijn over de SLB. Zij ervaren dat ze groeien in hun eigen rol. Studenten nemen ook eigen initiatief door zaken na te vragen bij docenten en ouderejaars studenten.

- studeerbaarheid

Studenten noemen de studie pittig met de aandacht voor de theoretische kaders. Dit blijkt ook uit de hoge uitval: 32,5% na een jaar en 41% na twee jaar studie (cohort 2009). De uitval in het eerste en tweede jaar vertoont een dalende lijn, maar is nog iets hoger dan het gemiddelde van alle opleidingen Toegepaste Psychologie. Het rendement in de hoofdfase ligt tussen de 70 en 80%. De opleiding heeft gerichte actie ondernomen met aanscherping van de voorlichting en intensivering van de SLB in het eerste studiejaar. De redenen voor uitval zijn onderzocht vanuit exitgesprekken met vertrekkende studenten, veelal havisten.

De redenen voor uitval waren divers: te theoretische of niet theoretisch genoeg, verkeerde verwachtingen van de studie of het beroep. De opleiding benadrukt in de voorlichting het hbo-karakter van de opleiding en de breedte van de opleiding (zorg en arbeidssector). Het panel oordeelt positief over de gerichte acties van de opleiding ter verbetering van het rendement.

- leerroutes

De opleiding heeft alleen een voltijdvariant. Alle studenten volgen eenzelfde programma met profielkeuzeruimte (zorg en/of arbeid) in stage, minor en afstuderen. Er zijn geen efficiëntieprogramma's of verkorte leerroutes. Vrijstellingen moeten studenten op individuele basis aanvragen bij de examencommissie.

Kwaliteit van het personeel

Het onderwijs wordt verzorgd door een team van 20 docenten (15,2 fte in 2012, docent-studentratio 1:24). Dertien docenten hebben een vaste aanstelling en zeven een tijdelijke aanstelling. Ook wordt gebruik gemaakt van een schil van vijftien gastdocenten voor specifieke expertise. Uiteindelijk zal het team uitgaan naar 25 fte voor een opleidingsgrootte van 600 studenten.

De HAN heeft als streefnorm (voor 2016) dat 80% van de docenten een masteropleiding heeft. Daar voldoet de opleiding aan: 18 docenten hebben een wo-masterdiploma en 2 een bachelorniveau (bezig met masterniveau). De streefnorm voor gepromoveerde docenten is 8%. Momenteel is 1 docent gepromoveerd, naar verwachting promoveert een tweede docent voor 2016. Dan is de streefnorm behaald.

Vrijwel alle docenten hebben gewerkt als psycholoog in een van de werkvelden (arbeid of zorg). Dit is, naast een universitaire opleiding, een eis bij de werving van docenten. Voor een vaste aanstelling is een didactische aantekening noodzakelijk.

De opleiding heeft drie hoofddocenten. Eén met verantwoordelijkheid voor het hele curriculum, één voor de arbeidspsychologie en er wordt een hoofddocent geworven voor de klinische psychologie. Het panel vindt dit een kwalitatieve versterking. Het kleine team docenten heeft gepioneerd met de opzet van het programma en veel enthousiasme en inzet getoond in de ontwikkelingsfase van de jonge opleiding. Momenteel zoekt de opleiding naar mogelijkheden om met de groei van studentenaantallen de onderwijsuitvoering en de toetsing werkbaar te houden.

Er zijn genoeg docenten die de verschillende velden goed dekken. Met het uitzetten van de onderzoeksvaardighedenlijn is men op weg, daar kan de expertise nog verder aangevuld worden. De mogelijkheden tot verdere inhoudelijke samenwerking met de lectoraten worden onderzocht. Slechts een docent is betrokken bij het onderzoek van een kenniskring.

De ruime beroepspraktijkervaring en het enthousiasme van docenten wordt zeer gewaardeerd door studenten.

Het panel is van mening dat het docententeam de kwaliteiten heeft en voldoende omvang om het onderwijs te verzorgen. In de beginfase is veel geïnvesteerd in de ontwikkeling van de opleiding. In de huidige fase gaat meer aandacht uit naar de balans in het programma, de werkbaarheid van begeleiding en beoordeling in de eindfase van de opleiding en een meer formele communicatie binnen het docententeam. Dit zijn logische ontwikkelstappen.

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

De opleiding is gehuisvest in een redelijk nieuw gebouw op de campus in Nijmegen, herkenbaar in een eigen vleugel. Vaste docenten hebben daar een werkplek en zijn daarmee goed vindbaar voor studenten. De opleiding maakt gebruik van standaard leslokalen met alle gangbare voorzieningen.

De opleiding beschikt over een eigen test-o-theek met verschillende diagnostische toetsen beschikbaar voor docenten en studenten, met onder andere de pakketten WAIS III, NPV-2, WISC III, BDI-II, CISS, SCL-po, TEACH, Bourbon VOS-test, NEO en RBMT. Daarnaast hebben studenten van de opleiding toegang tot alle testen van de test-o-theek van de Radboud Universiteit Nijmegen. Studenten kunnen pakketten lenen om samen te oefenen in het analyseren en toepassen van de toetsen. Tijdens trainingen wordt in kritische beroepssituaties geoefend in het werken met cliënten. Daarvoor worden getrainde acteurs ingezet van het bureau simulatietrainingen. Zij spelen ook een rol bij performance toetsen. Zo nodig kunnen studenten ook gebruik maken van materiaal van de nabijgelegen Radboud Universiteit.

De informatievoorziening is gecentreerd in de digitale leeromgeving Scholar. Deze omgeving biedt informatie over de opleiding, de toetsing, de onderwijseenheden, studiematerialen, opdrachten. Vanuit Scholar hebben studenten toegang tot hun digitaal portfolio. In het systeem HAN-SIS worden de studieresultaten van studenten geregistreerd. Dit is de basis voor de SLB-docent bij het monitoren van de studievoortgang per student.

Studenten hebben de beschikking tot een ruim studiecentrum met toegang tot veel databanken. Circa 80% van het aanbod aan (inter)nationale tijdschriften gerelateerd aan psychologie is (digitaal) beschikbaar. Voor zeer specifieke (wetenschappelijke) literatuur kunnen studenten en docenten ook putten uit de collectie van de Radboud Universiteit. Uit evaluaties blijkt dat studenten en docenten tevreden zijn over de faciliteiten en informatievoorzieningen. Studenten wensen wel meer beschikbare werkplekken.

Hoe de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving wordt gewaarborgd

De curriculumcommissie is het orgaan waar de samenhang in de leeromgeving wordt besproken en bewaakt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de uitkomsten van evaluaties, analyse van toetsresultaten en signalen van studenten, docenten en de WAC. Als wijziging van een onderwijseenheid nodig is, maakt de beroepstaakcoördinator een verbeterplan, dat wordt voorgelegd aan de curriculumcommissie. De onderwijsmanager is, als voorzitter van de curriculumcommissie, verantwoordelijk voor de inbreng en sturing van eventuele verbetermaatregelen vanuit de kwaliteitszorgcyclus. De curriculumcommissie laat zich adviseren door de WAC en de opleidingscommissie. De WAC wordt geregeld gevraagd om advies, bijvoorbeeld bij de invoering van de leerlijn Onderzoek en Innovatie en bij de inbreng van actuele ontwikkelingen zoals de aandacht voor e-health.

Het panel constateert dat deze werkwijzen effectief worden gehanteerd. Evaluaties worden volgens vaste schema's gehouden. Resultaten worden geanalyseerd en besproken met vertegenwoordigers van studenten en docenten. De reglementen en werkzaamheden van de diverse organen zijn vastgelegd en openbaar in te zien via Scholar. De inbreng van studenten leidt tot gerichte aanpassingen, bijvoorbeeld verbetering van het Scholarsysteem, extra werkcolleges voor de theorie uit het boek van Gleitman of de invoering van een diagnostische toets in periode 1 van de propedeuse.

Overwegingen en conclusie

Samenhangende onderwijsleeromgeving

Het panel constateert dat de opleiding, na de sterke groei in de startfase, nog bezig is met verdere ontwikkeling qua onderwijsopzet en –inhoud, qua personele bezetting en qua interne taakdifferentiatie en communicatie. Dit zijn processen die niet ongebruikelijk zijn in een groeiende opleiding. Nu de eerste studenten de afstudeerfase (hebben) doorlopen wordt ook de eindfase van de opleiding geëvalueerd en bijgesteld.

Het panel is van mening dat het basisprogramma stevig is qua kennis en kunde. De focus op arbeidspsychologie en klinisch zorgpsychologie is herkenbaar in het programma. Studenten kunnen hun profiel daarop inrichten met keuzeruimte tijdens stage, minor en afstuderen. De programma-samenhang is met de opbouw vanuit competenties en beroepstaken helder voor alle betrokkenen. Dit biedt studenten een rode draad, waarbij de 'gele kaart' als effectieve organizer dient. De onderzoeksleerlijn in de eindfase kan verder worden ontwikkeld op basis van de eerste afstudeerervaringen.

Opvallend en profielbepalend zijn de richtinggevende keuzen door (1) de domeinen van zorg en arbeid en (2) het centraal stellen van de beroepstaken. De ambities en intenties van de opleiding zijn daarin helder. Randvoorwaardelijk moeten nog een aantal stappen verder worden gezet, zoals bijvoorbeeld de samenwerking met lectoraten en de ontwikkeling van minder arbeidsintensieve toetsvormen in de eindfase (vergelijk standaard 3).

Het panel constateert dat de opleiding beschikt over een kwalitatief goed docententeam en ruim voldoende voorzieningen om het onderwijsprogramma te verzorgen. Met de verdere groei van de studentenaantallen is er nog ruimte tot uitbreiding in kwantitatieve en kwalitatieve zin. Het panel is van mening dat het programma in de eindfase nog in ontwikkeling is en in de komende jaren steviger kan worden neergezet met de pas ingevoerde onderzoeksleerlijn (vergelijk standaard 3).

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Systeem

Het toetsstelsel is vastgelegd in het *Toetsbeleidsplan 2012-2013*. Hierin is het hele toetsprogramma beschreven met alle bijbehorende procedures. Het stelsel wordt jaarlijks bijgesteld door de adviesgroep Toetsing en Beoordeling op basis van uitkomsten van evaluaties. De examencommissie heeft een sturende en controlerende functie. Het toetsstelsel is sterk in ontwikkeling. Hieronder volgt een beschrijving van het toetsstelsel zoals gehanteerd in 2011-2012 waarvan het panel de toetsen en producten heeft kunnen inzien; met daaropvolgend de aanpassingen die worden gehanteerd vanaf september 2012.

Toetsvormen

In de eerste twee studiejaar hanteert de opleiding drie algemene toetsvormen: kennistoetsen, integrale/performance toetsen en beroepsproduct/handelingstoetsen. Kennis- en product/handelingstoetsen richten zich op de competenties 1 tot en met 8 en 10. De integrale toetsen zijn gericht op competentie 9 (reflectie en transfer). Iedere onderwijseenheid wordt door het afleggen van meerdere toetsen afgerond. Kennistoetsen bestaan uit meerkeuzevragen over theorie en worden altijd individueel afgenomen. De beroepsproducttoets is een opdracht/casus ontleend aan de beroepspraktijk, waar studenten in groepen aan werken. De handelingbekwaamheid wordt in COTJ individueel getoetst aan zes professionele criteria: zorgvuldig, vakbekwaam, systematisch, analytisch, afgestemd/integer en duurzaam/doelgericht. Vier van de zes criteria moeten voldoende zijn om te slagen voor een toets.

Voor de integrale toets schrijft de student iedere periode een meta-handelen-verslag met reflectie op de ontwikkelde competenties en de eigen professionele ontwikkeling (competentie 9). Dit wordt onderbouwd met bewijsmateriaal vanuit het digitaal portfolio. In een gesprek wordt het bereiken van competentie 9 getoetst.

Cesuur en weging van toets(onderdel-)en staan vermeld in de studiegids en beschrijving van de onderwijseenheden. Na analyse van toetsuitkomsten kunnen onduidelijke toetsvragen komen te vervallen en wordt daarbij de cesuur bijgesteld.

In het derde en vierde jaar staat het digitaal portfolio centraal. In het derde jaar moeten studenten vanuit hun stage-ervaring bewijsmateriaal aanleveren voor de competenties 1 tot en met 9 op niveau 2⁴. Dit wordt vooraf met praktijkbegeleider en docentbegeleider afgestemd en vastgelegd in een plan van aanpak. De coach van COTJ begeleidt de formulering van het type bewijsmateriaal. Een reflectieverslag, een verantwoordingsverslag en tussentijdse- en eindevaluaties zijn vaste onderdelen.

⁴ Met ingang van studiejaar 2012-2013 zijn de voorheen vier niveaus omgevormd naar drie niveaus: niveau 1 hoofdfasebekwaam, niveau 2 afstudeerbekwaam en niveau 3 beroepsbekwaam.

Richtlijnen zijn weergegeven in de Handleiding praktijkleren. Het derde jaar wordt getoetst in een eindgesprek met een onafhankelijke beoordelaar (docent die geen rol heeft gespeeld in de begeleiding). Deze toetst het bewijsmateriaal op passendheid bij de competenties en het niveau.

In het vierde jaar volgt de student de minor (met bijbehorende toetsing) en werkt aan het afstudeeronderzoek met bijbehorend beroepsproduct. Het afstudeeronderzoek is gericht op competentie 10 'Onderzoek en Innovatie' op niveau 3. Het eindresultaat wordt opgenomen in het digitaal portfolio, samen met overige bewijsstukken voor alle competenties op eindniveau. Het digitaal portfolio, de kritische beroepssituatie en de integrale kennistoets zijn de basis voor het afstuderen (zie gerealiseerde competenties).

Bovenstaande opzet is in de zomer van 2012 bijgesteld op basis van student- en docentevaluaties. De transparantie van de toetsing is versterkt door bij de competenties gedragsindicatoren te formuleren en deze op te nemen in de beoordelingsformulieren. Binnen de toetsing is een zwaarder accent gelegd bij het selecterende karakter van de propedeuse en de kwalificerende functie van de toetsing van het eindniveau. Aan het einde van het eerste jaar worden studenten beoordeeld op de competenties 1, 2, 3 en 9 op niveau 1 in een integrale toets (een gesprek met een cliënt (acteur)). Niveau 2 wordt behaald in de studiejaar 2 en 3 en wordt integraal beoordeeld in de eindtoets van het praktijkleren jaar 3. Niveau 3 (beroepsbekwaam) wordt getoetst bij het afstuderen.

Bij de producttoetsen is gekozen voor meer individuele toetsing (93%). Studenten maken eens per jaar een groepsproduct.

Borging

Bij de toetsconstructie wordt gewerkt vanuit toetsmatrijzen. Alle ontwikkelde toetsen worden gecheckt door de Adviesgroep Toetsing en Beoordeling. De beroepstaakcoördinator stelt alle product- en handelingstoetsen vast, met expliciete benoeming van de toetsdoelen en de benodigde begeleiding in COTJ. Docenten overleggen bij het nakijken en het beoordelen van toetsen en stemmen interpretatie van beoordelingscriteria af (interbeoordelaarsoverleg). Ook door gezamenlijk criteria te bespreken en toetsen gezamenlijk na te kijken wordt een gemeenschappelijk referentiekader gevormd. Onafhankelijkheid wordt gewaarborgd doordat begeleiders (praktijk, docent of coach) nooit de beoordelende docent zijn. Praktijkbegeleiders leveren alleen advies over het functioneren van de student.

Alle toetsen van het eerste en tweede studiejaar zijn achteraf geanalyseerd en worden vergeleken per groep en per docent. Ook input vanuit evaluaties en de opleidingscommissie wordt gebruikt bij de analyses. Verbeterplannen voor de toetsing worden in de beroepstaakteams opgesteld en voorgelegd aan de curriculumcommissie (verantwoordelijk voor onderwijs en toetsing). De examencommissie van het instituut is eindverantwoordelijk voor de inrichting en de kwaliteit van toetsing. De taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in het *Jaarplan examencommissie ISS*. Jaarlijks brengt de examencommissie verslag uit van haar werkzaamheden. Een gedeelte van de taken is gedelegeerd naar de ExamenAdvies-Commissie TP (EAC). De EAC is gemandateerd om vrijstellingsverzoeken en bezwaarschriften te behandelen. De EAC geeft gevraagd en ongevraagd advies aan opleidingsmanager en curriculumcommissie over de kwaliteit van toetsing.

Het panel constateert dat de examencommissie onafhankelijk van de opleiding opereert en binnen het instituut financiële armslag en werkruimte krijgt om haar rol naar behoren in te vullen. Zo zijn bij alle opleidingen van het instituut steekproeven uitgevoerd door het cito. Een toetsdeskundige van het Cito heeft zitting in de examencommissie. Twee keer per jaar worden de examinatoren aangewezen in samenspraak met de opleidingsmanager. Het docententeam is geschoold over ontwikkeling van toetsen. De handleiding en procedures van het afstuderen zijn positief beoordeeld door het Cito.

Het panel constateert dat het systeem van toetsing in de basis op orde is en sterk in beweging. De opleiding zet gerichte verbeteringen in op basis van evaluaties onder studenten en docenten en toetsanalyses door externe deskundigen. Daarmee wordt de inzichtelijkheid en transparantie voor studenten verbeterd. Studenten weten met de gedragsindicatoren beter welke bewijzen zij kunnen aanleveren en welke bewijslast wordt verwacht.

Studenten geven in gesprek aan dat de opleiding snel reageert en verbeteringen aanbrengt. De examencommissie heeft daar een stevige rol in. De opleiding zet een mix van toetsvormen in. De kennistoetsen in de eerste twee jaar en in de afstudeerfase zijn stevig en worden door studenten als moeilijk ervaren. Het panel vindt het positief dat studenten meer individueel worden getoetst en moeten aantonen dat zij de centrale competenties beheersen. In toetsing en COTJ wordt stapsgewijs toegewerkt naar de te bereiken niveaus.

Uit gesprekken met docenten en uit de beoordelingsformulieren constateert het panel dat de afstemming over hoe oordelen worden ingevuld en gewogen en hoe feedback wordt genoteerd nog verder kan worden afgestemd. Dit is een aandachtspunt binnen de opleiding dat de komende periode met het meer gezamenlijk bespreken van toetsen en producten de nodige aandacht zal krijgen.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Opzet afstuderen

In het laatste half jaar van de studie werken studenten aan:

- a. het afstudeerproject in de beroepspraktijk, gericht op competentie 10. Studenten voeren individueel een praktijkonderzoek uit in opdracht van een organisatie, resulterend in een beroepsproduct met implementatieplan. Onderzoeksvaardigheden worden getraind en gecoacht in ondersteunend onderwijs.
- b. het digitaal portfolio, waarin de student aantoont dat hij/zij alle competenties beheerst. Het vierde jaar wordt afgesloten met een Integrale Toets waarin alle tien competenties op niveau 3 worden getoetst. Dit omvat een integrale kennistoets (15 praktijkgerichte casussen), een eindgesprek op basis van het bewijsmateriaal in het portfolio en een performance assessment in een kritische beroepssituatie (met cliënt-acteur, gericht op competenties 1, 2, 3 en 5). De student moet zijn handelen onderbouwen en verantwoorden. Het eindgesprek vindt plaats nadat het portfolio is bekeken en nadat is gehandeld in de kritische beroepssituatie. Vooraf bepalen de examinatoren welke competenties zij in het eindgesprek extra willen beoordelen. Dit zijn de competenties die mogelijk met het portfolio nog niet helemaal zijn behaald. Via de STARR methode wordt een gesprek gevoerd over die competenties. Alle competenties moeten met een voldoende worden afgesloten.

In het eindoordeel heeft de kennistoets een wegingsfactor 1 en het eindgesprek over portfolio/kritische beroepssituatie een wegingsfactor 2.

Voor de beoordeling is er veelvuldig contact tussen beoordelaars en zijn examinatoren geschoold door een externe adviseur. De twee beoordelaars vullen gezamenlijk het eindbeoordelingsformulier in. Ook is een externe toezichthouder vanuit de WAC bij de beoordeling aanwezig geweest om de procedures te borgen.

De eerste lichting afgestudeerden heeft het vierde jaar als pittig ervaren. Dit komt onder andere door de kenniscomponent die veel zelfstudie vergt. Daarnaast heeft het eerste cohort pas in het laatste jaar de module Onderzoek en Innovatie gevolgd. Voor de volgende cohorten is dit omgevormd tot een onderzoeksleerlijn door alle jaren heen. Het opbouwen van het digitaal portfolio is door studenten niet als te belastend ervaren. Zij reflecteren binnen de SLB op hun vorderingen en ontwikkeling aan de hand van de competenties en bewijzen in het portfolio.

Het panel heeft de afstudeerfase en beoordeling van het eindniveau besproken met docentbeoordelaars en -begeleiders, praktijkbegeleiders en alumni/afstudeerders. Daaruit blijkt duidelijk dat het behalen van alle competenties op eindniveau centraal staat. Het afstudeeronderzoek is een middel tot het bereiken van competenties. Het is een van de verplichte portfolio-onderdelen.

Studenten en opdrachtgevers geven aan dat er vooraf afstemming plaatsvindt over de praktijkopdracht. Praktijkbegeleiders ontvangen richtlijnen via de afstudeerhandleiding en kunnen een trainingdag volgen. De contacten met de opleiding verlopen veelal via de student die wekelijkse terugkomdagen volgt, waar uitwisseling met medestudenten en docenten plaatsvindt. De onderzoeksopzet wordt door studenten afgebakend en gefiatteerd door de begeleidende docent.

Het panel heeft van alle acht afstudeerders het portfolio bekeken, met daarin opgenomen het afstudeeronderzoek. Ook heeft het panel een selectie van kennistoetsen gezien. Het panel is van mening dat studenten over de volle breedte worden getoetst op het bereiken van het gewenste eindniveau. Het panel is van mening dat de afstudeerders voldoen aan het gewenste hbo-bachelorniveau. Daarbij waren niet alle afstudeeronderzoeken even sterk in literatuurgebruik en onderbouwing vanuit theoretische kaders. Bij een aantal studenten kwamen de onderzoeksvaardigheden niet goed tot hun recht; soms ondanks gerichte feedback van begeleidende docenten. De keuze tussen een kwantitatieve of kwalitatieve onderzoeksaanpak werd niet altijd goed onderbouwd. Daar tegenover staat dat studenten in de kennistoets en in het eindgesprek stevig worden getoetst op alle competenties. Het panel constateert dat er verbeteringen mogelijk zijn in de afstudeeropzet en -beoordeling. Deze worden voor een deel al door de opleiding gesignaleerd en aangepakt, bijvoorbeeld door de onderzoeksvaardigheden eerder in de opleiding aan te bieden. Met de onderzoeksleerlijn nu vanaf jaar 1 worden studenten meer structureel getraind in onderzoeksvaardigheden en literatuurgebruik. Dit moet zijn vruchten afwerpen in de volgende lichtingen werkstukken.

Het panel verwacht dat de voorgenomen samenwerking met lectoraten daarbij een positieve invloed zal hebben. Er wordt met het lectoraat Levensloopbegeleiding bij Autisme en het lectoraat Arbeid en Gezondheid overlegd over deelname van studenten aan onderzoek.

Het panel constateert dat docenten veelal gerichte feedback geven tijdens de afstudeerfase. Doordat studenten zelf verantwoordelijk zijn voor hun aanpak, is niet altijd inzichtelijk wat met de feedback van docenten is gedaan. Daardoor pakken een aantal oordelen soms in de ogen van het panel wat hoger of lager uit dan wat het panel puur vanuit de documenten zou verwachten. Docenten gaven in de gesprekken met het panel aan goede onderbouwing en toelichting op de oordelen te geven, bijvoorbeeld doordat praktijkopdrachten gedurende de periode wijzigden of doordat studenten de feedback niet goed hadden verwerkt. Voor een externe partij is dit niet altijd inzichtelijk vanuit de beoordelingsformulieren. Docenten en studenten zouden daar gerichter verslag van kunnen doen.

Bij het portfolio dienen studenten per competenties een aantal (2-3) bewijsstukken aan te leveren uit de afstudeerfase die getuigen van het gewenste eindniveau. Als bewijsstukken niet duidelijk zijn, worden de betreffende competenties verdergaand bevraagd in het eindgesprek met twee examinatoren. Dit heeft het panel niet kunnen beoordelen, aangezien daar geen opnamen van zijn. Wel is er een verslag van de externe deskundige als toehoorder dat de werkwijze bevestigt. Het panel heeft ook met deze externe deskundige gesproken en constateert dat deze gerichte feedback geeft over het bereikte niveau en de transparantie van de beoordeling. Tevens geeft hij feedback op de beroepsproducten en de bruikbaarheid in de praktijk.

Het panel is van mening dat de transparantie van de portfoliobeoordeling kan worden versterkt. Het is niet altijd duidelijk vanuit de beoordelingsformulieren welke bewijsstukken bepalend zijn voor de oordelen.

Docenten kunnen meer onderling overleggen over de begeleiding en beoordeling van het portfolio om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid op gewenst niveau te houden. Dit is een aandachtspunt voor een groeiende opleiding met in de toekomst grotere lichteningen afstudeerders en een grotere variatie aan begeleiders en beoordelaars.

Het panel constateert uit de beoordelingsformulieren dat niet altijd helder is hoe de oordelen op een vierpuntsschaal leiden tot de gegeven eindcijfers. Het panel ziet dat beoordelaars de grens tussen onvoldoende en voldoende serieus bewaken. Maar het onderscheid tussen twee beoordelaars en de weging van scores is niet inzichtelijk. De beoordelingsformulieren kunnen op dit punt worden aangescherpt. Qua beoordeling vindt het panel het positief dat afstudeeronderzoeksverslagen standaard via Ephorus software worden gecheckt op plagiaat.

Uit gesprekken met werkveldvertegenwoordigers en alumni blijkt dat studenten vaak stage en afstuderen combineren bij eenzelfde organisatie. Daarnaast zijn een aantal alumni nu werkzaam bij de stage/afstudeerorganisatie. Dit getuigt ervan dat de alumni voldoen in de praktijk en worden gewaardeerd voor hun kennis en inzet. Opdrachtgevers uit de praktijk vinden de opgeleverde beroepsproducten en implementatieplannen bruikbaar en van goed hbo-niveau, zowel qua kennis als qua praktisch handelen.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat in de nog jonge opleiding zowel het toetsstelsel als de afstudeerfase in ontwikkeling is. De opleiding trekt duidelijk lering uit de ervaringen van de eerste cohorten studenten en de eerste lichting afstudeerders. Het onderwijsprogramma en de toetsing zijn geregeld geëvalueerd en bijgesteld.

Studenten worden met een mix van toetsvormen stevig individueel getoetst. De competenties en gedragsindicatoren hebben daarbij een centrale rol. De examencommissie heeft een bepalende rol in de borging van de toetskwaliteit en het eindniveau. Toetsen worden op validiteit en betrouwbaarheid gecontroleerd. Met de grotere groepen studenten in de sterk groeiende opleiding, zal de komende jaren met meer aandacht nodig zijn voor de afstemming tussen docenten en examinatoren bij toetsing. De wijze van invullen van beoordelingsformulieren, de cesuur en de wijze waarop feedback aan de student wordt gegeven zijn daarbij centrale aandachtspunten. Bij de borging van de eindfase kan de examencommissie de check op kwaliteit meer direct laten plaatsvinden door steekproeven te nemen van de eindtoetsingsproducten.

Wat betreft de afstudeeropdrachtwerkstukken ziet het panel nog wisselende kwaliteit. De opleiding kan daar meer sturen op de gewenste aanpak, inhoud en kwaliteit van de onderzoeken. Bij de beoordeling en begeleiding kan meer worden afgestemd tussen docenten.

Concluderend kan gesteld worden dat het panel van mening is dat met de brede individuele toetsing (kennis, portfolio en afstudeeronderzoek) studenten op alle competenties worden getoetst. Gezien de groei van de opleiding adviseert het panel om het overleg en de afstemming tussen docenten in de eindbeoordeling concreet en meer structureel vorm te geven, zodat in de toekomst het beoordelingsproces, de cesuur en de uiteindelijk beoordeling transparant, valide en betrouwbaar ingericht zijn.

Het panel verwacht dat de actieve houding die de opleiding ten toon heeft gespreid bij de ontwikkeling van het curriculum de komende jaren zijn doorwerking krijgt bij de verdere ontwikkeling van de toetsing en afstudeerfase.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	Goed
2 Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande *hbo-bachelor* opleiding Toegepaste Psychologie van Hogeschool Arnhem en Nijmegen als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Ter ondersteuning van de verbeterfunctie en de verdere ontwikkeling van de opleiding Toegepaste Psychologie, doet het panel de onderstaande aanbevelingen. De opleiding biedt een stevige basis. Met de uitbreiding van de opleiding zullen processen en criteria moeten worden aangepast een toekomstige grotere omvang.

Aanbevelingen standaard 3:

- evalueer de organisatie van de afstudeerfase en kijk of deze moet worden aangepast om ook voor de grotere groepen studenten in de toekomst de kwaliteit van de eindbeoordeling te blijven borgen.
- evalueer de criteria aan voor de toetsing van de eindfase van de opleiding (integrale toets, portfolio en afstudeeronderzoek) en versterk de borging van de transparantie, validiteit en consistentie in de beoordeling van de (deel)producten van het portfolio. Wat wordt er afgetoetst op basis van welke door de student aangedragen bewijzen?
- versterkt de intercollegiale afstemming tussen docenten en tussen examinatoren voor de begeleiding, toetsen en beoordeling van de afstudeerfase. Maak duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden, uitvoering en frequentie.
- gebruik de informatie uit de toetsanalyses op docentniveau om docenten gericht te coachen/begeleiden.
- scherp de criteria aan voor de beoordeling van de integrale toets (operationalisatie van beoordeling van competenties).
- maak meer directe feedback van docent naar student mogelijk, zonder dat de student eerst bij coördinator of moduleverantwoordelijke langs moet.
- hou het karakter van lerende organisatie goed vast en bouw dit uit naar de toekomst.
- geef meer vorm en inhoud aan internationalisering, conform de geformuleerde ambitie, of stel de ambitie bij.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

	Competentie	Beschrijving	Beroepstaken
1	Oriënteren, contact leggen en analyseren	De toegepast psycholoog maakt contact met de cliënt, verheldert de (hulp)vraag en analyseert de psychologisch relevante aspecten ⁵ van de persoon en situatie en trekt een conclusie en geeft desgewenst een advies.	<ul style="list-style-type: none"> - Psychologische Hulpverlening - Trainen, Begeleiden en Coachen - Assessment - Werken aan Preventie - Kwaliteitsverbetering en Beleidsontwikkeling - Onderzoek en Innovatie
2	Ontwerpen van een plan van aanpak	De toegepast psycholoog formuleert, op basis van een analyse, haalbare doelen en ontwerpt in overleg met de cliënt een plan van aanpak.	
3	Uitvoeren van een plan van aanpak	De toegepast psycholoog voert het plan van aanpak uit.	
4	Signaleren	De toegepast psycholoog signaleert factoren die het niveau van functioneren van het individu en/of een groep positief dan wel negatief beïnvloeden en initieert daaruit voortvloeiende activiteiten.	
5	Samenwerken in professionele relaties	De toegepast psycholoog werkt samen met vrijwilligers en beroepsbeoefenaren zowel binnen als buiten de eigen organisatie	
6	Leiding en begeleiding geven aan (vrijwillige) medewerkers	De toegepast psycholoog geeft (werk-) begeleiding aan vrijwilligers, medewerkers en stagiaires.	
7	Beheren en organiseren	De toegepast psycholoog verricht de voor de beroepsactiviteiten noodzakelijke beheersmatige activiteiten en creëert en bewaakt de organisatorische voorwaarden.	
8	Werken aan kwaliteit, bijdragen aan beleid	De toegepast psycholoog levert een bijdrage aan de aan de ontwikkeling van het beleid en de zorg voor de kwaliteit van de psychologische dienstverlening zowel in als vanuit de eigen arbeidsomgeving.	
9	Bevorderen individuele professionaliteit	De toegepast psycholoog ontwikkelt blijvend de eigen professionaliteit door reflectie op het eigen beroepsmatige handelen en actief zoeken naar nieuwe ontwikkelingen.	
10	Bijdragen aan de ontwikkeling van het beroep	De toegepast psycholoog levert een bijdrage aan de ontwikkeling en profilering van het beroep en de beroepsuitoefening met behulp van praktijkgericht onderzoek.	

⁵ Psychologisch relevante aspecten zijn: gedrag, cognities, emoties, intelligentie, persoonlijkheid, levensgeschiedenis, huidige situatie, capaciteiten, competenties, vaardigheden.

Omschrijving beroepstaken:

- *Psychologische Hulpverlening*

De toegepast psycholoog ondersteunt in een behandelsetting de gedragswetenschapper bij interventies ter verandering van pathologisch of disfunctioneel gedrag van een cliënt naar functioneel (persoonlijk, sociaal of arbeid gerelateerd) gedrag. De toegepast psycholoog kan vanuit zijn achtergrond en training onder supervisie (deel)taken in de behandeling overnemen.

- *Trainen, Begeleiden en Coachen*

De toegepast psycholoog leert cliënten vanuit een gedragsanalyse nieuw gedrag aan en begeleidt en ondersteunt de ontwikkeling van (het systeem van) cliënten. Dit gebeurt in een context van hulpverlening, arbeid, sport of binnen andere domeinen van het persoonlijk functioneren. Werkzaamheden van de toegepast psycholoog bij deze beroepstaak omvatten zowel het geven van trainingen en individuele begeleiding, als het verzorgen van psycho-educatie in de hulpverlening. Deze psycho-educatie wordt ingezet om tot vermindering van (of betere omgang met) disfunctioneel en/of pathologisch gedrag te komen.

- *Assessment*

De toegepast psycholoog kan competenties en/of andere gedragskenmerken en ontwikkelpotentieel systematisch, al dan niet aan de hand van een protocol of gestandaardiseerde test, analyseren en vaststellen. De toegepast psycholoog past (praktisch) inzicht en (praktische) kennis van gedrag en competenties toe in de classificatie van het functioneren of de (individuele) prestatie.

- *Werken aan Preventie*

De toegepast psycholoog brengt een individueel leerproces op gang via een groepsgewijze of individuele (didactische) interventie, vanuit een signalering en analyse van relevante factoren en ontwikkelingen in directe omgeving en maatschappij. Dit heeft als doel het voorkomen van psychische problemen of het bevorderen van psychische gezondheid. Als specialist op het gebied van individuele gedragsverandering signaleert en intervineert de toegepast psycholoog (doorgaans) op groepsniveau. De interventies blijven echter gericht op het beïnvloeden van probleemgedrag van het individu.

- *Kwaliteitsverbetering en Beleidsontwikkeling*

De toegepast psycholoog werkt binnen de kaders van een kwaliteitszorgplan en -systeem van een organisatie en is in staat daar inhoudelijk aan bij te dragen.

Daarbij hoort het kunnen uitvoeren van onderzoek doen naar de kwaliteit van de dienstverlening, verbeteracties bedenken en realiseren. Hiertoe dienen maatschappelijke achtergronden en het organisatiebeleid meegenomen te worden.

- *Onderzoek en Innovatie*

De toegepast psycholoog is in staat om systematisch een toegepast, praktijkgericht onderzoek uit te voeren en op basis van de uitkomsten ervan de beroepspraktijk te voorzien van advies of adequate interventies. Vanuit de beroepspraktijk destilleert de toegepast psycholoog een relevante onderzoeksvraag, waarna hij een toegepast onderzoek ontwerpt om uiteindelijk een voorstel voor implementatie van de bevindingen te realiseren.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Propedeuse Niveau 1 Jaar 1	Psychologische Hulpverlening 7,5 stp	Begeleiden en Coachen 12,5 stp	Assessment 7,5 stp	Onderzoek en Innovatie 7,5 stp
	Trainen 7,5 stp		Kwaliteitsverbetering en Beleidsontwikkeling 5 stp	Werken aan Preventie 7,5 stp
Professionele ontwikkeling 5 stp				
Hoofd fase Niveau 2 Jaar 2	Trainen, Begeleiden en Coachen 12.5 stp	Onderzoek en Innovatie 7.5 stp	Psychologische Hulpverlening 12,5 stp	Assessment 7,5 stp
		Werken aan Preventie 7.5 stp		Kwaliteitsverbetering en Beleidsontwikkeling 7,5 stp
Professionele Ontwikkeling 5 stp				
Hoofd fase Niveau 3 jaar 3	Praktijkleren 55 stp			
	Professionele Ontwikkeling 5 stp			
Hoofd fase Niveau 3 Jaar 4	Minor 30 stp			
	Afstuderen inclusief Onderzoek en Innovatie 30 stp			

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

De heer prof.dr. J.M. Pieters, voorzitter

De heer Pieters is ingezet vanwege zijn kennis van het werkveld, vakdeskundigheid en onderwijsdeskundigheid. Hij heeft ruime ervaring als hoogleraar instructietechnologie en toegepaste psychologie. De heer Pieters is lid van tal van commissies, besturen en beroepsverenigingen, waaronder lid van het Algemeen Bestuur van het Nederlands Instituut voor Psychologen (NIP); lid van de Raad van Toezicht van het Nationaal Instituut voor Leerplanontwikkeling SLO; lid Raad van Advies Academie Mens en Arbeid bij Saxion Hogeschool en lid van de Commissie Noort (RUG; onderzoek affaire Stapel). De heer Pieters heeft tal van publicaties op zijn naam staan, onder meer over computereducatie, onderwijspsychologie en kennisproductie en kennisdisseminatie in het onderwijs. Uit opleiding en werkervaring heeft de heer Pieters kennis van de accreditatiesystematiek, alsmede uit eerdere deelname aan NQA-visitaties. Daarnaast is hij voor deze visitatie aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 1975 – 1980 Promotieonderzoek aan de Katholieke Universiteit Nijmegen; 10 september 1980: doctor in de Sociale Wetenschappen.
1968 – 1974 Psychologie, Katholieke Universiteit Nijmegen

Werkervaring:

- 2008 – heden Faculteit Gedragwetenschappen, Universiteit Twente, hoogleraar Toegepaste Psychologie, vakgroep Curriculumontwerp & Onderwijsinnovatie, wetenschappelijk directeur ELAN (Instituut Universitaire Lerarenopleiding)
2007 Hoogleraar-directeur Universitaire Lerarenopleiding, Radboud Universiteit Nijmegen, hoogleraar Toegepaste Psychologie
2002 – 2007 Faculteit Gedragwetenschappen, Universiteit Twente, Opleidingsdirecteur Psychologie en hoogleraar Toegepaste Psychologie
1991 – 2002 Faculteit Toegepaste Onderwijskunde, Universiteit Twente, hoogleraar Instructietechnologie
1980 – 1991 Faculteit Toegepaste Onderwijskunde, Universiteit Twente, UD/UHD
1975 – 1980 Subfaculteit Psychologie, Katholieke Universiteit Nijmegen, wetenschappelijk medewerker
1974 – 1975 Subfaculteit Psychologie, Katholieke Hogeschool Tilburg, wetenschappelijk medewerker

Publicaties (sinds 2011, overige op aanvraag):

- Voogt, J.M. & Pieters, J.M. (2011). The role of technology in teachers' professional development. Editorial introduction. *International Journal of Learning Technology*, 6(2), 103-106.
- Albashiry, N. & Pieters, J.M. (2011). Pedagogical utilization of course management systems: Teachers' development perspectives. *International Journal of Learning Technology*, 6(2), 164-182.
- Voogt, J., Westbroek, H., Handelzalts, A., Walraven, A., Mckenney, S., Pieters, J., & De Vries, B. (2011). Teacher learning in collaborative curriculum design. *Teaching and Teacher Education*, 27,8, 1235-1244.
- Akomaning E., Voogt, J.M., & Pieters, J.M. (2011). Internship in vocational education and training: stakeholders' perceptions of its organisation. *Journal of Vocational Education and Training*, 63(4), 575-592.

- Groenier, M., Beerthuis, V.R.J., Pieters, J.M., Witteman, C.L.M. & Swinkels, J. (2011). Psychologists' diagnostic processes during a diagnostic interview. *Psychology*, 2, 917-924.
- Pieters, J.M. (2011). Bevorderen van kwaliteit. *JSW*, 4, 46-49.
- Raval, H., McKenney, S. & Pieters, J. (2011). Institutionalizing planning, enactment and reflection of daily lessons through appropriate organizational restructuring. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 20(3), 438-455.
- Raval, H., McKenney, S.E. & Pieters, J.M. (2011). Contextual Factors that Foster or Inhibit Para-Teacher Professional Development: The Case of an Indian, Non-Governmental Organization. *International journal of training and development*, 16(1), 23-38.
- Bakah, M.A.B., Voogt, J.M. & Pieters, J.M. (2011). Professional development needs of polytechnic lecturers in a curriculum reform scenario. *International Journal of Training and Development*, 16(1), 67-76
- Bakah, M.A.B., Voogt, J. & Pieters, J.M. (2011). Updating polytechnic teachers' knowledge and skills through teacher design teams in Ghana. *Professional Development in Education*, 38(1) 7-24.
- McKenney, S., Raval, H. & Pieters, J. (2012). A needs and context analysis for teacher learning in an Indian NGO. *International Journal of Training and Development*, 16(1), 23-38.
- Raval, H., McKenney, S., & Pieters, J.M. (2012). Supporting Para-Teachers by regularizing and Strengthening Planning, Enactment and Reflection of Daily Lessons. *Staff and Educational Development International*, 16(1), 5-21.
- Bakah, M. A. B., Voogt, J. M., & Pieters, J. M. (2012). Advancing perspectives of sustainability and large-scale implementation of design teams in Ghana's polytechnics: Issues and opportunities. *International Journal of Educational Development*, 32, 787-796.
- Gervedink Nijhuis, C.J., Voogt, J.M., Pieters, J.M. (accepted). The cultural complexity of international collaboration: Conditions for sustainable curriculum development in Ghana. *International Journal of Intercultural Relations*.
- Groenier, M., Pieters, J. M., Witteman, C. L. M., and Lehmann, S. R. S. (accepted). The effect of client case complexity on clinical decision making. *European Journal of Psychological Assessment*.
- Ormel, B. Pareja Roblin, N. D. McKenney, S.E., Voogt, J.M. & Pieters, J.M. (accepted). Research-practice interactions as reported in recent design studies: Still promising, still hazy. *Educational Technology, Research and Development*.
- Carpay, Th., Luttenberg, J., Veugelers, W., Pieters, J.M. (accepted). Harmony and disharmony in an educational reform concert: Towards a Parsons' inspired model of tuning in educational reform. *Journal of Curriculum Studies*.

De heer drs. F. Visscher

De heer Visscher is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van Toegepaste Psychologie. Na eerst als opleider gewerkt te hebben bij ABN Amro heeft hij bij een trainingsinstituut gewerkt, ook als leidinggevende. Sinds september 2008 is hij werkzaam bij Saxion (Next) als teamleider bij de hbo opleiding Toegepaste Psychologie. Hij heeft onderwijs verzorgd op het gebied van arbeids- en organisatiepsychologie. Bij Saxion (Next) heeft hij veel contact met andere organisaties, om zo de opleiding nog meer inhoudelijk te voeden door bedrijven en instellingen en studenten nog meer praktijkinzichten te bieden. Naast het verzorgen van onderwijs begeleidt de heer Visscher studenten bij hun afstuderen en stages. Voor deze visitatie heeft de heer Visscher onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2001	Doctoraal Psychologie (OU Heerlen)
1990	HBO arbeidsmarktpolitiek/personeelsbeleid (Sosa Haarlem)
1981	HBO sociaal-cultureel werk (Christelijke Hogeschool Ede)

Werkervaring:

2010 – heden	Teamleider Toegepaste Psychologie Saxion ('10 – '11 in combinatie met Saxion Next)
2008 – 2011	Teamleider Toegepaste Psychologie Saxion Next
2005 – 2008	Docent HRM/Organisatie hogeschool NHTV
1997 – 2005	Manager team Arbeidsverhoudingen Bureau Zuidema
1992 – 1997	OR-trainer Bureau Zuidema
1991 – 1992	OR-trainer Odyssee
1984 – 1991	Opleider / trainer ABN Amro
1981 – 1984	Ambtelijk secretaris OR Amro Bank

Overig:

2003 – 2004	voorzitter interne bezwarencommissie Fuwa Amant
-------------	---

De heer drs. L.H. Langenberg MHA

De heer Langenberg is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van management van organisaties in de gezondheidszorg. Hij is bestuurder van Traverse, een organisatie voor maatschappelijk welzijn, actief in zes gemeenten in Westelijk Noord-Brabant en Zeeland. Voor deze visitatie heeft de heer Langenberg onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2003 – 2004	Strategisch management van organisaties in de gezondheidszorg - TIASNimbus Tilburg (Master of Health Administration)
2003	Financieel management voor niet financiële managers - De Baak
1993 – 1999	Sociologie - Erasmus Universiteit
1990 – 1992	Post HBO Management Utrecht
1982 – 1984	Leergang Personeelszaken; ISW
1975 – 1979	K en O /HBO Jeugdwelzijnswerk Rotterdam
1972 – 1975	havo; Norbertus College Roosendaal
1968 – 1972	mavo; Berchmans mavo Roosendaal

Werkervaring:

2010 – heden	Bestuurder Traverse – Bergen op Zoom
2006 – 2010	Manager Traverse Bergen op Zoom
2004 – 2006	Manager projecten; Thuiszorg Rotterdam
1995 – 2004	Manager Thuiszorgcentrum; Thuiszorg Rotterdam
1987 – 1995	Leidinggevende; Thuishulp Oost Rotterdam
1980 – 1987	Leidinggevende Gezinsverzorging (diverse functies) Het Groene Kruis Rotterdam

Huidige nevenfuncties:

- Bestuurslid Buurthuis Keijenburg Roosendaal
- Bestuurslid Leergeld Roosendaal
- Bestuurslid HetPunt Roosendaal
- Lid Stuurgroep Veiligheidshuis

Mevrouw S. de Bakker

Mevrouw De Bakker is ingezet als studentlid. Zij volgt een pre-master Klinische Psychologie aan de Universiteit Leiden, waarna zij vanaf het studiejaar 2012/2013 de aansluitende masteropleiding gaat volgen. Daarvoor rondde mevrouw De Bakker de opleiding Toegepaste Psychologie af aan de Hogeschool Leiden. Momenteel is zij als docent aan deze opleiding verbonden en verzorgt werkcolleges en trainingen, onder meer op het gebied van groepsdynamica. Met haar recente ervaring aan de Hogeschool Leiden is mevrouw De Bakker representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de mevrouw De Bakker aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2012 – 2014   Klinische Psychologie (incl. pre-master), Universiteit Leiden
2007 – 2012   Toegepaste Psychologie, Hogeschool Leiden
2001 – 2006   HAVO, College het Loo te Voorburg

Werkervaring:

2012 – heden   Docent HBO Toegepaste Psychologie, Hogeschool Leiden
2009 – heden   Secretaresse HSK te Zoetermeer/Den Haag/Leiden
2008 – heden   Begeleider bij DOK20 te Leiden
2008 – 2009   Stagiaire Stichting JES Rijnland te Leiden (Toeleiding en Onderwijs en Ontwikkeling)

Overig:

2009 – heden   Coördinator VoorleesExpress (vrijwilligerswerk)
Divers   Lidmaatschap verschillende commissies studentenvereniging L.V.V.S Augustinus

Mevrouw ir. M. Dekker-Joziassse

Mevrouw Dekker is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft ruime ervaring met visitaties in alle sectoren van het hbo en in het wo. Zij bezit auditorkwaliteiten vanwege jarenlange visitatie-ervaring en heeft cursussen gevolgd bij Lloyd's, daarnaast verzorgt zij trainingen over het visitatie- en accreditatiestelsel voor auditoren hoger onderwijs. Haar kennis van het hoger onderwijs is ondermeer ontstaan door docentschap WU en onderwijskundige cursussen. Mevrouw Dekker heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

1983 – 1989   Opleiding Tuinbouwplantenteelt, Wageningen Universiteit
1977 – 1983   VWO, Christelijke Scholengemeenschap Walcheren te Middelburg

Werkervaring:

2004 – heden NQA: senior auditor, adviseur en accountmanager

1995 – 2004 Beleidsmedewerker afdeling Kwaliteitszorg, HBO-raad, 7 visitatietrajecten in diverse sectoren/domeinen van het hbo.

1991 – 1995 Toegevoegd docent Wageningen Universiteit, vakgroep Tuinbouwplantenteelt, belast met onderwijsontwikkeling

1990 – 1991 Adviseur bij Tuinbouwkundig Adviesbureau

Cursussen:

Training Auditor Hoger Onderwijs, oktober 2003, NQA i.s.m. Lloyd's Register

Tweedaagse cursus Interne Kwaliteitsaudits, december 2002, Lloyd's Register

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
12.30 – 12.40 uur	Ontvangst	Drs. W. van der Leeuw Drs. K van Kammen Drs. J. Schaap Drs. S. Sporken Mw. D. Arts
12.40 – 13.30 uur	Ontvangst, lunch en kennismaking	Panel
13.30 – 14.00 uur	Rondleiding	Panel, drs. W. van der Leeuw
14.00 – 16.00	Materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA geselecteerde scripties	Panel
16.00 – 16.30 uur	Spreekuur (geen opkomst)	Panel en genodigden
16.30 – 18.30 uur	Materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA geselecteerde scripties	Panel

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
08.30 – 09.15 uur	Blok Inhoud I: afstuderen	Drs. L. Brouwers, docent, afstudeercie, adviesgroep toetsing & beoordeling Drs. N. van Overbeek, docent, opcie, afstudeercie Drs. I. Hulskorte, docent, SLB, kwal.zorg, voorlichting Drs. M. Winkeler, docent, vz examencie, SLB Drs. S. Sporken, currcie, adviesgroep toetsen, currcie, afstudeercie, SLB Drs. M. Schuurbijs, directeur VARDAcaching
09.30 – 10.15 uur	Blok Inhoud II: afstudeerfase	Mw. G. van Woerden, alumnus Mw. M. Jansen, alumnus Mw. W. Harmsen, alumnus Mw. K. Acket, alumnus Mw. J. Bal, 4 ^e jaars Mw. M. Bergmans, 4 ^e jaars
10.30 – 11.15 uur Melden in C3.08	Blok Inhoud III: propedeuse en hoofdfase	Dhr. M. Strijker, 1 ^e jaar Mw. J. Liebrand, 1 ^e jaar Mw. N. Scherpenzeel, 2 ^e jaar Dhr. M. van der Mullen, 2 ^e jr Dhr. T. de Vreugd, 3 ^e jaar Mw. V. Burgers, 3 ^e jaar

11.30 – 12.15 uur	Gesprek met docenten	Drs. S. Mulders, SLB, beroepstaakcoördinator, coördinator praktijkleren Drs. I. Hulskorte, SLB, kwaliteitszorg, beroepstaakcoördinator Drs. L. Brouwers, SLB, minorcoördinator, currcie, adviesgroep toetsing, WAC Drs. N. van Overbeek, beroepstaakcoördinator onderzoek, oplcie, afstudeercie Drs. C. Renaud, docent, examinator, ontwikkeling studentondersteuning Drs. S. de Vries, extern betrokken NIM Dr. J. Engels, lector Arbeid en Gezondheid
12.15 – 13.15 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel
13.15 – 14.00 uur	1 ^e gesprek met opleidingsmanagement	Drs. W. van der Leeuw Drs. K. van Kammen Drs. J. Schaap
14.15 – 15.00 uur	Blok Borging	Drs. M. Bruijnjs, SLB, beroepstaakcoördinator, oplcie, coördinator instroom/doorstroom Drs. M. Winkeler, vz examencie, SLB, studieadviseur Drs. S. Sporken, currcie, adviesgroep toetsing, currcie, SLB, afstudeercie Dhr. P. van Leeuwen, voorzitter examencommissie Mw. J. Bal, 4 ^e jaar, oplcie Mw. G. Vaarwerk, cito deskundige, extern lid examencie
15.15 – 15.45 uur	Eventuele extra gesprekken	Nader bepaald door het panel
15.45 – 16.45 uur	Beoordelingsoverleg Panel	Panel
16.45 – 17.30 uur	2 ^e gesprek opleidingsmanagement, inclusief afronding	Drs. W. van der Leeuw Drs. K. van Kammen Drs. J. Schaap

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Verstuurde documenten voor het visitatiebezoek:

- Kritische reflectie
- Opleidingsprofiel
- Competentieprofiel Toegepaste Psychologie
- Personeelskwalificaties
- Studiegids Toegepaste Psychologie 2012-2013
- Studiegids Toegepaste Psychologie 2011-2012
- Handleiding praktijkleren 2012-2013
- Handleiding praktijkleren buitenland 2012-2013
- Studentenhandleiding supervisie 2012-2013
- Handleiding praktijkleren 2011-2012
- Literatuurlijst Toegepaste Psychologie 2012-2013
- Toetsbeleid
- Opleidingsstatuut Instituut Sociale Studies 2012-2013
- Opleidingsstatuut Instituut Sociale Studies 2011-2012
- Erratum Artikel 7_9 onderwijs en examenregeling ISS 2011-2012
- Erratum Artikel 9.3 lid 4 onderwijs en examenregeling ISS 2011-2012
- Handleiding afstudeertraject 2011-2012
- Overzichtslijst afstudeerstukken Toegepaste Psychologie
- Alumnibeleid
- Internationaliseringsbeleid
- Organisatiehandboek 2012-2017
- Onderzoeksbeleid
- Gele kaart opleiding Toegepaste Psychologie

Documenten ter inzage tijdens bezoekdag:

Standaard 1	
	Totaal Documenten
Documentenbak Eindkwalificaties	- Kritische Reflectie Toegepaste Psychologie
	- Opleidingsprofiel TP
	- Competentieprofiel Toegepaste P 2012
	- Opleidingscompetentieprofiel Hbo Bachelor Toegepaste Psychologie, 2009
	- Alumnibeleid Toegepaste Psychologie
	- HBO-Ba Toegepaste Psychologie, Aanvraag toets nieuwe opleiding
Map werkveld	- Notulen werkveld advies commissie
	- Samenvatting gesprekken met afstudeeropdrachtgevers
	- ISS analyse werkveld
	- Projectverslag BKG
	- Regiobijeenkomsten Nederlandse Beroepsvereniging Toegepaste Psychologie
	- BOKS Toegepaste Psychologie inclusief literatuurlijst
	- Onderzoek en Innovatie binnen de opleiding Toegepaste Psychologie

Standaard 2	
	Totaal Documenten
Documentenbak Studentenhandleidingen	- Werkwijzer voor Coaching on the Job 2012- 2013
	- Werkwijzer voor Coaching on the Job 2011- 2012
	- Handleiding SLB
	- Handleiding Praktijkleren 3e leerjaar 2012-2013
	- Handleiding Praktijkleren 3e leerjaar 2011-2012
	- Handleiding Praktijkleren in het buitenland 3e leerjaar
	- Studentenhandleiding supervisie praktijkleren
	- Handleiding Praktijkleren Toegepaste Psychologie leerjaar 2
	- Studiehandleiding Psychologische Hulpverlening Niveau 1
	- Studentenhandleiding Psychologische Hulpverlening Niveau 2
	- Studentenhandleiding Trainen Niveau 1
	- Studentenhandleiding Begeleiden, Coachen Niveau 1
	- Studentenhandleiding Trainen, Begeleiden, Coachen Niveau 2
	- Studentenhandleiding Onderzoek & Innovatie Niveau 1
	- Studentenhandleiding Onderzoek & Innovatie Niveau 2
	- Studentenhandleiding werken aan preventie Niveau 1
	- Studentenhandleiding werken aan preventie Niveau 2
	- Studentenhandleiding kwaliteitsverbetering en beleidsontwikkeling Niveau 1
	- Studentenhandleiding kwaliteitsverbetering en beleidsontwikkeling Niveau 2
	- Studentenhandleiding Assesment Niveau 1
	- Studentenhandleiding Assesment Niveau 2
	- Studentenhandleiding Minor neurorevalidatie
	- Studentenhandleiding Diagnostiek Minor neurorevalidatie
	- Studiehandleiding Minor tussen gevoel en verstand
	- Studentenhandleiding werkcolleges basisvorming Psychologie Niveau 1
- Studentenhandleiding Integrale toets niveau 1 en 2 2011-2012	
Documentenbak Docentenhandleidingen	- Docenthandleiding Psychologische hulpverlening Niveau 1
	- Docenthandleiding Psychologische hulpverlening Niveau 2
	- Docentenhandleiding Trainen Niveau 1
	- Docentenhandleiding Begeleiden, Coachen Niveau 1
	- Docentenhandleiding Trainen, Begeleiden, Coachen Niveau 2
	- Docentenhandleiding Onderzoek & Innovatie Niveau 1
	- Docentenhandleiding Onderzoek & Innovatie Niveau 2
	- Docentenhandleiding werken aan preventie Niveau 1
	- Docentenhandleiding werken aan preventie Niveau 2
	- Docentenhandleiding kwaliteitsverbetering en beleidsontwikkeling Niveau 1
	- Docentenhandleiding kwaliteitsverbetering en beleidsontwikkeling Niveau 2
	- Docentenhandleiding Assesment Niveau 1
	- Docentenhandleiding Assesment Niveau 2
	- Docentenhandleiding werkcolleges basisvorming Psychologie Niveau 1
Documentenbak Onderwijs / Programma / Examenreglement	- Studiegids Toegepaste Psychologie 2012-2013
	- Studiegids Toegepaste Psychologie 2011-2012
	- Opleidingsstatuut ISS 2012-2013 (OER)
	- Opleidingsstatuut ISS 2011-2012 (OER)
	- Model uitvoeringsregeling van het reglement examencommissies

Map Kwaliteitszorg	- Beleidsplan kwaliteitszorg 2012-2015
	- Kwaliteitszorgplan Toegepaste Psychologie 2012
	- Voortgangsrapportage verbeteracties Toegepaste Psychologie 2012
	- Analyse rendement 2011-2012 (inclusief verslag exitgesprekken)
	- Analyse studentevaluaties 2011-2012
	- Analyse NSE 2012
	- Medewerkers Tevredenheids Onderzoek Toegepaste Psychologie 2011
	- Medewerkers Tevredenheids Onderzoek Toegepaste Psychologie 2012
	- Interne audit Toegepaste Psychologie 2010
	- Kwaliteitszorgplan ISS 2011-2014
Documentenbak Organisatie	- Kwalificaties personeel Toegepaste Psychologie
	- Toegepaste Psychologie personeels en formatiebeleid 2012-2017
	- Organisatiehandboek Toegepaste Psychologie 2012-2017
	- Vrijstellingenbeleid ISS 2012-2013
Documentenbak Notulen	- Notulen Examencommissie en Examenadviescommissie
	- Notulen Opleidingscommissie
	- Notulen Adviesgroep Toetsing en Beoordeling
	- Notulen Curriculumcommissie Toegepaste Psychologie / Behandelde Up-date voorstellen
	- Notulen Beroepstaakcoördinatorenoverleg
Map Beleidsvormende dag / Jaar- en werkplannen	- Notulen Beoordelaars en Afstemoverleg
	- Beleidsvormende dag
	- Ambities Toegepaste Psychologie
	- Werkplan Communicatiebeleid
	- Jaarverslag Communicatiebeleid
	- Werkplan Opleidingscommissie
	- Jaarverslag Opleidingscommissie
	- Werkplan Adviesgroep Toetsing en Beoordeling
	- Jaarverslag Adviesgroep Toetsing en Beoordeling
	- Werkplan Examenadviescommissie
- Jaarverslag Examenadviescommissie	
Studentenonderzoek t.a.v. verbetering onderwijsprogramma	- Onderzoek Handleiding
	- Arena's
	- Onderzoek mentorschap
	- studentenonderzoek Toetsing
	- Wegwijzer Toegepaste Psychologie 2012-2013
	- Internationaliseringsbeleid

Standaard 3	
	Totaal Documenten
Map Toetsing en Beoordeling	- Intersubjectiviteitsrapportage
	- Toetsbeleid
	- Werkplan adviesgroep
	- Jaarverslag adviesgroep
	- Procesbeoordeling Integrale toets N3
	- Voorlichting voor studenten Toetsing en Beoordeling
	- Deskundigheidsbevordering / Communicatie naar docenten
	- Toetshistorie Toegepaste Psychologie
Map Beoordelingsformulieren 2012-2013	
Map CITO Beoordeling Toetsing TP	
Map Beleidsdocumenten Examencommissie en Examenadviescommissi	- Beleidsdocumenten Examencommissie
	- Jaarplan Examencommissie
	- Besluiten Examencommissie
	- Procedures Examencommissie
	- Werkplan Examenadviescommissie
Map Toetsen Trainen, Begeleiden, Coachen N1 en N2	- Toetsinstructie
	- 3 toetsen per toetsvorm
	- Kennistoets met toetsanalyse
Map Toetsen Psychologische Hulpverlening N1 en N2	- Toetsinstructie
	- 3 toetsen per toetsvorm
	- Kennistoets met toetsanalyse
Map Toetsen Onderzoek en Innovatie N1 en N2	- Toetsinstructie
	- 3 toetsen per toetsvorm
	- Kennistoets met toetsanalyse

Bijlage 6:   Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen. In totaal zijn er acht afgestudeerden op de datum van het visitatiebezoek. Het panel heeft de werkstukken van alle acht alumni ter beschikking gekregen.

Studentnummers

451293

454146

454361

450637

432441

453067

451345

452741

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de

Opleiding: Toegepaste Psychologie

Instelling: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Visitatiedata: 5 en 6 november 2012.

Ondergetekende: *K.E. van Kammen*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *directeur Instituut Sociale Studies*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'K' followed by a horizontal line extending to the right.

Datum: *4/10/2012*